

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

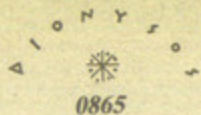
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ο

ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΑΒΑΖΕΙ

ΣΙΝΟΠΟΥΛΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ο ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟ

Α' Πλευρά
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ (1951) Ελήνωρ, Εκείνος ο Φίλιππος
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ Β' (1957) Ο καιόμενος, Φίλιππος, Ντόανα
Η ΝΥΧΤΑ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΣΤΙΞΗ (1959)
Η ΝΥΧΤΑ: Αγγύπνια, ΕΠΤΑ ΑΛΛΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ:
Ένα τετράδιο του 1944
ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (1961)
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ: Εκείνος ο γείτονας
ΠΕΤΡΕΣ (1972) Οι λέξεις, Αν, Ο τροχός, Η γιορτή
ΝΕΚΡΟΔΕΙΠΝΟΣ (1972) Πιθανές προσθήκες στο ποίημα
(περίπου βιογραφία)

Β' Πλευρά
ΝΕΚΡΟΔΕΙΠΝΟΣ (1972) Νεκρόδειπνος
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ (1975)
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: Σημειώσεις Ι, ΝΥΧΤΕΣ: Ι, ΙΙ, ΙΙΙ,
ΔΟΚΙΜΙΟ '73-'74: XV, XVI

Τα ποιήματα διάβασε ο ποιητής στο σπίτι του τον Μάρτιο 1981 από την οριστική έκδοση: Συλλογή Ι και ΙΙ, Ερμής 1976 και 1980 αντίστοιχα. Η επιλογή έγινε από τον ίδιο.
Φωτογραφία: Γιάννης Σταθάτος, Μάρτιος 1981.
Μοντάζ: Τζίνα Κατσιπ, STUDIO ERA
Επιμέλεια παραγωγής: Πέτρος Λεκαπνός

ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ποιητής, μεταφραστής, κριτικός, ζωγράφος και δοκιμογράφος Τάκης Σινόπουλος γεννήθηκε το 1917 στην Αγουλινίτσα, του Πύργου. Ο πατέρας του, Γιώργης Σινόπουλος, ήταν καθηγητής φιλολογίας. Τα πρώτα γράμματα τα έμαθε στο δημοτικό σχολείο στα Χαλκικιάτικα του Πύργου, στο Ελληνικό Σχολείο και στο Α' Γυμνάσιο Πύργου.

Το 1934, σε ηλικία 17 ετών, και αφού δημοσιεύσει τα πρώτα του λογοτεχνικά κείμενα (ένα ποίημα κι ένα διήγημα) στην εφ. «Νέα Ημέρα» του Πύργου, ο Σινόπουλος φεύγει για την Αθήνα όπου και σπουδάζει ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το πτυχίο του, ωστόσο, θα το πάρει μόλις τον Μάρτιο του 1944, εξαιτίας της επιστράτευσης του κατά τον πόλεμο του 1940-41, αλλά και εξαιτίας της τετραχρονης γερμανικής κατοχής.

Από το Μάιο του 1949, οπότε και απολύεται οριστικά από τον στρατό (έχοντας, εντωμεταξύ, επιστρατευτεί και κατά τον εμφύλιο και συμπληρώσει, συνολικώς, πέντε χρόνια θητείας), εγκαθίσταται στην Αθήνα, όπου και θα παραμείνει διά βίου, ασκώντας το επάγγελμα του παθολόγου γιατρού, πρώτα και για λίγο στην Νέα Ιωνία και έπειτα συνέχεια στον Περισσό.

Μολονότι οι σχετικά λιγοστές μετακινήσεις του φαίνεται πως, ως ένα μεγάλο βαθμό, κυβερνούνται από την έλξη του γενέθλιου χώρου («είμαι ένας άνθρωπος που έρχεται συνεχώς από τον Πύργο», *Νυχτολόγιο*), ξεχωριστή σημασία για τη ζωή, αλλά και για τη πολιτική και πνευματική συνείδηση του ποιητή, φαίνεται πως είχαν και οι υποχρεωτικές γνωριμίες πόλεων και τοποθεσιών της χώρας, όπως, λ.χ., η περιοχή Γράμμου-Βίτσι, η Λάρισα, η Καστοριά, η Κοζάνη, η Τρίπολη, κ.τ.λ.), ή οι οικειοθελώς επισκέψεις και εξορμήσεις του σε διάφορα άλλα μέρη της χώρας, όπως, λ.χ. η Θεσσαλονίκη, τα Γιάννινα, η Κέρκυρα, η Πάρος, κ.τ.λ.), καθώς και τα, λιγοστά επίσης, ταξίδια του στο εξωτερικό (Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία, Σουηδία, Δανία, Ισπανία και Κύπρος). Τα περισσότερα, μάλιστα, από τα τελευταία, συνδέονται και με συγκεκριμένες πνευματικές εκδηλώσεις, όπως είναι η συμμετοχή, με ανώνυμη ποιημάτων του, στο «Φεστιβάλ των Δύο Κόσμων» του Σκολέτο (1966), όπου και γνώρισε τον Ezra Pound, τον Gian Carlo Menotti και άλλους ξένους λογοτέχνες, η συμμετοχή στο «Φεστιβάλ ποίησης» του Καίμπριτζ και στον «Ελληνικό μήνα» του Λονδίνου (1975) και της Σουηδίας (1978), όσο και στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο του Δήμου Λευκωσίας (1979).

Το 1951 εξέδωσε την πρώτη του ποιητική συλλογή με τίτλο *Μεταίχμια*, η οποία και περιέχει ποιήματα γραμμένα ανάμεσα 1944-1950. Ακολούθησαν άλλα δώδεκα ποιητικά βιβλία (*Άσματα Ι—ΧΙ*, 1953, *Η γνωριμία με τον Μαζ*, 1956, *Ελένη και Μεταίχμια Β'*, 1957, *Η Νύχτα και Αντίστιξη*, 1959, *Το Άσμα της Ιωάννας και του Κωνσταντίνου*, 1961, *Η ποίηση της ποίησης*, 1964, *Πέτρες και Νεκρόδειπνος*, 1972, *Χρονικό*, 1975, *Χάρτης*, 1977 και *Νυχτολόγιο*, 1978), ενώ το 1976 και το 1980 ο «Ερμής» εξέδωσε δύο συγκεντρωτικούς τόμους, τη *Συλλογή Ι (1951-1964)* και τη *Συλλογή ΙΙ (1965-1980)* αντίστοιχα, οι οποίοι και περιλαμβάνουν όλο το ποιητικό έργο του Σινόπουλου που εντάχθηκε σε συλλογές. Να προσθέσουμε ότι το 1980 δημοσιεύτηκε στο περ. Ο Πολίτης η ανέκδοτη ποιητική σύνθεση *Το γκρίσο φως*, η οποία και εκδόθηκε το 1981 από τον «Κέδρος».

Ο Σινόπουλος, ως μόνιμος συνεργάτης, κράτησε τη στήλη της κριτικής στα περιοδικά *Εποχές*, *Η Συνέχεια*, *Κριτική*, και *Σημερινά Γράμματα*, ενώ συνεργάστηκε, με δημοσίευση ποιημάτων, δοκιμίων, μεταφράσεων (κυρίως Γάλλων ποιητών και δοκιμογράφων) και βιβλιοκρισιών σε πάμπολλα περιοδικά — του Πύργου, της Αθήνας, του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης, της Κωνσταντινούπολης, των Ιωαννίνων.

Με την επιβολή του δικτατορικού καθεστώτος την 21η Απριλίου 1967, ο Σινόπουλος διέκοψε την επί ένα χρόνο τακτική εκπομπή του «Παραδοσιακή και Μοντέρνα Ποίηση» στο ραδιόφωνο. Κατά το διάστημα της δικτατορίας συνεργάστηκε σε αντιστασιακές εκδόσεις (*18 Κείμενα*, *Νέα Κείμενα Ι και ΙΙ*, *Η Συνέχεια*), ενώ συμμετείχε μόνο σε ελεύθερες δημόσιες συζητήσεις στο Βρετανικό Συμβούλιο, στο Ινστιτούτο Γκαίτε, στο Γαλλικό Ινστιτούτο και στην «Τέχνη» Θεσσαλονίκης. Υπήρξε μέλος της Εταιρείας Μελέτης Ελληνικών Προβληματισμών (Ε.Μ.Ε.Π.), η οποία και διαλύθηκε από τη χούντα το 1972, αφού πρόλαβε να πραγματοποιήσει δύο δημόσιες εκδηλώσεις: τη «Βραδιά Σεφέρη» και τη «Συζήτηση για το γλωσσικό μας πρόβλημα». Ένα απόσπασμα, μάλιστα, από την ομιλία του Σινόπουλου για τον Σεφέρη, χρησιμοποιήθηκε ως επιχείρημα, ανάμεσα σ' άλλα, για το σκεπτικό της διάλυσης της Εταιρείας.

Υπήρξε, ακόμη, μέλος της ιδρυτικής ομάδας των «Νέων Πολιτικών Δυνάμεων» (1974) και μέλος της «Πανελλαδικής Επιτροπής Δημοκρατικού Αγώνα» στο Δημοψήφισμα, ενώ, επί πέντε χρόνια (1973-1977), υπήρξε σύμβουλος γραμμάτων στην ετήσια έκδοση *Χρονικό του Καλλιτεχνικού — Πνευματικού Κέντρου «Ωρα»*.

Ποιήματά του μεταφράστηκαν στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, σλαβικά, ιταλικά, πολωνικά και ρωσικά. Ανάμεσα στις μεταφράσεις του έργου του, οποσδήποτε ξεχωρίζουν τα βιβλία *Landscape of Death* του Kimon Friar (1979), και *Selected Poems* του Γιάννη Σταθάτου (1981).

Το 1972 ο Σινόπουλος παντρεύτηκε τη Μαρία Ντότα από το Αίγιο, πτυχιούχο αγγλικής φιλολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών. Πέθανε ξαφνικά το 1981, ανήμερα του Πάσχα (26 Απριλίου), στον γενέθλιο χώρο του, τον Πύργο, έχοντας κλείσει 64 χρόνια επίγειας ζωής.

★

Αν, προτού κλείσουμε τούτο το αδρομερές βιο-εργογραφικό σημείωμα, θελήσουμε να δώσουμε και ένα σύντομο κριτικό σχόλιο για την ποιητική ιδιοσυγκρασία του Σινόπουλου, τότε νομίζω πως οφείλουμε, πριν απ' όλα, να σταματήσουμε σε τρεις θεμελιακούς χαρακτήρες της ποίησης και της ποιητικής του.

(α) την αίσθηση του ποιητή—χρονικογράφου (β) την ευθύνη του απόκτη μάρτυρα (γ) την ανάγκη της αντικειμενικής μαρτυρίας

Τούτοι οι τρεις παράγοντες, ή καλύτερα κώδικες ηθικής, οι οποίοι φαίνεται ότι υπαγόρευαν στον ποιητή μιαν ορισμένη βιοτική, πολιτική και καλλιτεχνική στάση, θα πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να θεωρηθούν και ως η απαραίτητη προϋπόθεση για μιαν ιστορικά και αισθητικά δίκαιη κριτική εξέταση ή και απλώς αναγνωστική πρόσληψη του έργου του. Αφού, από το πρώτο-πρώτο ποίημα, της πρώτης του ποιητικής συλλογής, τον περίφημο «*Ελπίνωρα*», έως τον «*Καιόμενος*» του *Μεταίχμιου Β'* και τον «*Επιζώντα*» της συλλογής *Η Νύχτα και η Αντίστιξη* και έως, φυσικά, τον *Νεκρόδειπνο*, αλλά και σ' όλες πλέον τις μεταπολεμικές ποιητικές του συνθέσεις και συλλογές, το μόνιμο και βασικό στοιχείο που κυβερνά τους συνειδητούς αλλά και τους ασυνειδητούς στόχους, τους μηχανισμούς και τις κατεβυθισές, τόσο της θεματικής όσο και της ποιητικής του Σινόπουλου, δεν είναι τίποτε άλλο, παρά η οδυνηρή προσπάθεια να παρέμβει ποιητικά, δηλαδή γυμνά και δραστικά, ανάμεσα στους αλληλοσυγκρουόμενους μηχανισμούς του ιστορικού ψεύδους και της πολιτικής καπηλείας. Να καταθέσει, δηλαδή, σ' εκείνο τον ελάχιστο, μεταγυμναστικό χώρο, όπου συντρίβεται από τις μολόπυρες της ιστορίας, προσπαθώντας, ωστόσο, να επιζήσει, ο ανθρώπινος παράγοντας, και τη δική του, αντικειμενική, και καλλιτεχνικά δικαιωμένη, μαρτυρία για την πραγματική εμπειρία των ανθρώπων της χώρας του και του καιρού του. Ο ίδιος, άλλωστε, μας έχει πει:

Είνα περίεργο, το κατάλαβα κάπως αργά πως έχω μπλέξει άσχημα με την ιστορία, δηλαδή με την ιστορία της εποχής μας (μου) θέλω να πω: με τούτα τα τελευταία τριάντα-σαράντα χρόνια. Το ξέρεις πως αισθάνομαι σαν ένας ποιητής-χρονικογράφος. Αισθάνομαι σήμερα πως, χωρίς να το καταλάβω, έφτιαξα αυτή την πλευρά μου, πως το 'λεγε ο Καβάφης: να, ανεπαισθητός. (...) Με τον «Επιζώντα», κι όχι μονάχα με τον «Επιζώντα», καταβίωω την μαρτυρία μου, με την ευθύνη του απόκτη μάρτυρα. Ξέρεις εκεί, και στον Νεκρόδειπνο ακόμα, αισθάνομαι σαν ναπαγός που διασώθηκε από την τρικυμία και τον πνιγμό. Στο βιβλίο που θα τυπώσω αργότερα, που θα 'ναι όλη μου η δουλειά έως το 1964, δηλαδή από το *Μεταίχμιο* ως την *Ποίηση της Ποίησης* — ίσως θα υπάρχει ένα μόντο από τον Dante, από το πρώτο «*Άσμα*» της Κόλασης, τρεις στίχοι μονάχα: όπως αυτός που με λυχνιασμένη ανάσα, βγαίνοντας σ' ακρογιάλι απ' την τρικυμισμένη θάλασσα, γυρνάει τα μάτια του και τα πλώρια κύματα αγναντεύει. (Βλ. *Η λέξη*, 9 Νοεμ. 1981, σ. 725)

Κάτι από τούτη τη «λαχανιασμένη ανάσα», όχι μόνο των «αφανών» ηρώων του έργου του, αλλά και της ίδιας της αισθητικής ανάσας του Σινόπουλου (του οποίου και η ποιητική τεχνική ευστοχά χαρακτηρίστηκε ως «εγγραστίμηση», δηλαδή ως ένας ποιητικός λόγος που παράγεται στα σωθικά), πιστεύουμε ότι διασώζει και τούτη η ιδιοκτητική ηχογράφηση της τιμίας, ζωντανής φωνής του ποιητή που, από σήμερα, γίνεται δημόσιο κτήμα των πολλών φίλων του (όσων, δηλαδή, ευτύχησαν να τον γνωρίσουν και να τον συναναστραφούν), αλλά και των ολοένα αυξανόμενων νέων φίλων του έργου του. Ενώς έργου πολυφωνικού, πολυδιάστατου και πολύτροπου, του οποίου το ποσοτικό και ποιοτικό βάρος σίγουρα επιτρέπει, κατά τη γνώμη μου, αν δεν επιβάλλει πλέον, ν' αναγνωρίσουμε στο πρόσωπο του φλογερού δημιουργού και του επιδέξιου μάστορα δύσκολων, με αριστοτεχνικά κατορθωμένων ποιητικών συνθέσεων, όπως ο *Νεκρόδειπνος*, το *Χρονικό* και το *Άσμα της Ιωάννας* και του *Κωνσταντίνου*, όχι απλώς τον σημαντικότερο ποιητή της λεγόμενης πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, αλλά έναν, δίχως αμφιβολία, μείζονα ποιητή της εποχής του, και, οποσδήποτε, όχι μόνο του τόπου μας.

Μιχάλης Πιερίδης
5 Δεκεμβρίου '87